

patra „națiune” în cadrul sistemului de stări, ceea ce a pus bazele conștiinței politice etno-naționale a românilor din Transilvania (p. 303).

Plecând de la cazul specific al dinamicii interconfesionale a Transilvaniei se pot formula o serie de întrebări care privesc istoria Bisericii Ortodoxe Române în perioada modernă: Dacă Biserica Unită și-a construit identitatea confesională într-o anumită măsură prin delimitare de cea ortodoxă, pot fi identificate și forme de influență unită asupra Bisericii Ortodoxe? Cum poate fi definită, din perspectiva paradigmei confesionalizării, transformarea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania prin activitatea Mitropolitului Andrei Șaguna? Dar reorganizarea BOR după Marea Unire pe baza Statutului Organic al mitropolitului ardelean?

Valoarea volumului de față constă în primul rând în faptul că oferă o lupă conceptuală, prin care pot fi analizate diferite situații și contexte inter-confesionale și inter-religioase, mijlocind astfel formularea unor ipoteze de lucru în vederea obținerii unei imagini mai diferențiate și mai riguroase din punct de vedere științific asupra dinamicii Creștinismului Ortodox din Estul Europei.

Marian PĂTRU

Preot Constantin Necula, *Risipitorii, Meditații la Evangheliile Duminicilor de peste an*, Ed. Agnos, Sibiu, 2020, 285 p.

O remarcă pur constatativă: de mult prea puține ori regăsim, și în scris, „cuvântul cu putere multă” pe care îl transmite (al trebui să-l transmită) predica duminicală. Conștiinții, cotidian, că *verba volant*, luați de povara și inerenta curgere al zilei, adeseori, deloc rar însă, uităm că scrisul rămâne. Când regăsim totuși o astfel de întreprindere, o percepem asemeni unui act reparatoriu, care nu numai umple un gol, ci creează premise, ce ignorând uitarea și motivarea neputinței, conduc la câștigul pastoral-misionar așteptat. Bătrânului din Pateric i se cerea mereu cuvânt de mântuire. Predicatorului ortodox oare ce și câte i s-or fi cerând?

Această nouă reușită a Părintelui Constantin Necula ne duce și ne conduce la introspecții, la meditații, de cele mai multe ori chiar și la soluții. Ne încântă afirmațiile, comparațiile și chiar „inovațiile” (veridice și cu grad maxim de acceptare), însă nu rămânem doar duși și conduși cu vorba, ci găsim rezolvări pe care, unii, le așteptam dintotdeauna. Găsim o împlinire ce completează și rotunjește expresia atât de des întâlnită: *cuvântul care zidește*, la care trebuie neapărat să adăugăm finalul marcat de pragmatism: *și fapta care consolidează*.

Sunt 52 astfel de meditații. Concise, evidențiate prin profunzime și accesibilitate, aria de cuprindere și mesajele transmise fiind de onorantă generozitate. Și cum stă bine unui autor creștin care se/ne respectă, cere binecuvântare prin intermediul unei rugăciuni din cuprinsul Sfintei Liturghii, rostită de preot înainte de citirea Sfintei Evanghelii: „Strălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale...viețuire duhovnicească să petrecem, cugetând și făcând toate cele ce sunt spre plăcerea Ta (...)”. Este nevoie de luminare în propovăduirea cuvântului, precum este nevoie și de repere de bază în a fundamenta și dirija capacitățile verbului spre atingerea țințelor preconizate. Debutul este pus sub greutatea dramei paternității (p. 13). Pilda fiului risipitor este privită și tratată cu un realism remarcabil. Cererea odraslei îl bulversează pe tatăl său de două ori, acesta din urmă revenind de tot atâtea ori și rezistând. Întoarcerea și pocăința fiului sunt „paragrafe” din lecția asumării paternității, concluzia fiind cea cunoscută din Evanghelie, cea salvatoare.

„Reîmbrăcați în haina omeniei, cerul ne stă aproape”. Urmând firul expunerii, descoperim o sumă de valori, consecințe al rigorii iubirii (p. 18). Dumnezeu Însuși iubește cu rigoare, cu divină fidelitate dătătoare de viață. Libertatea de a asuma rigoarea dragostei e semnul că știm ce și cum vrem să nu fim ai nimănui. Ortodoxia ca exercițiu de smerenie, nu este o meditație exclusiv laudativă (p. 28). Un citat din Olivier Clement ne trezește amintindu-ne de vrednicia creștinismului și nevrednicia creștinilor. „Ortodoxia propune un punct de echilibru în modul în care ne afectează deteriorarea garantată transformată în industrie agresivă”. Chemarea la lecția de smerenie a confesiunii noastre ne poate sprijini să obținem, „tihnă sau nu, cetățenia cerească”. Suntem ajutați apoi să descoperim libertatea de a fi hrăniți din darul Crucii (p. 38), oferta de maximă generozitate fiind Învierea. Ne este prezentată în continuare o „icoană” de tată zdrălit la inimă de boala fiului său (p. 43). *Cred, Doamne, ajută necredinței mele!* este, în fapt, parola dinaintea ușilor Tainelor ce ne duc la Hristos. Un alt crâmpei de viață, Sfânta Maria Egipteanca și bucuria părerii de rău (p. 49). „Viața noastră fără aceste părerii de rău pare o petrecere fără sfârșit... fără un orizont real al Împărăției lui Dumnezeu. E provocarea zilelor noastre”. Ce știm? Ce facem după ce știm? „Zorii Milei lui Dumnezeu șterg zorul la care ne supunem în fiecare zi”. Suntem anunțați, ca mai apoi să fim solicitați chiar în grupul celor chemați la odihna cuminte a Învierii, ce aduce atâtea daruri vindecătoare și mântuitoare (p. 59). Vom vedea și vom primi lumina, vom auzi vestindu-ni-se zorii Învierii prin Sfânta Evanghelie, devenind și noi martori ai celei mai mari minuni, în ciuda tuturor aparențelor. Suntem transpuși apoi îndată după Înviere, când Domnul se milostivește să ni se arate, „dăruiind pacea și siguranța încrederii că El este Cel ce este. Absența lui Toma și cele ce urmează, readuc în atenție valoarea și necesitatea credinței, Apostolul fiind modelul prin care ne intră în viață modul asumării credinței prin cunoaștere, limpezime și acord cu adevărul”. Ajungem, nu peste mult timp, la fântâna miraculoasă a Ierusalimului, unde un om își aștepta Omul, dar și îngerul, fiecare cu rostul lui (p. 75). Un semen „își aștepta vindecarea și își află mântuirea. Întâlnirea reală cu Hristos nu e doar ameliorarea unei stări ori recuperarea unei disfuncții. E remontarea ontologică a firii omului ce-L întâlnește”. Se ajunge apoi la bucuria Cincizecimii (p. 96), când Apostolii „se apleacă sub binecuvântarea Duhului Sfânt și din această cumițenie se nasc cuvinte vii, dăruiitoare de sens vieților oamenilor”. Tot acum este dăruiită și văzută Biserica, prin care „se trăiește Liturgia”. Semnificația Rosaliei îi dă ocazia autorului să înobileze o metaforă ce limpezește mediul unde „dragostea născută din prezența Duhului Sfânt în viața Bisericii este sursă a forței iertării”. Se trece aproape pe nesimțite la Sfânt, cetățeanul Rusaliilor. „Sfințenia se descoperă ca fiind un exercițiu din care Dumnezeu nu poate lipsi” și are o semnificație vitală: „înseamnă întruparea în uman a credinței, nădejzii și dragostei”. La acest popas din curgerea anului bisericesc, „în Duminica Tuturor Sfinților se aude oftatul cerului care-și așteaptă copiii să se întoarcă acasă; acasă e Cerul oricărui cetățean ce și-a primit viza de har a Rusaliilor” (p. 101). Îndreptățiți la acest statut sunt și Sfinții Români (p. 106), „învingători ai propriilor noastre mulțumiri de sine și suficiențe. Și-au biruit îndoielile și s-au așezat într-o veșnică petrecere duhovnicească împreună cu Cel Veșnic”. Ni se descoperă apoi mediul, de apreciat sau nu, unde „*va fi și inima noastră*” (p. 112), o răscruce pe care nu o putem evita, valorificarea pozitivă fiind marea șansă a creștinului autentic. Este prezentat și sindromul Gadara sau supărarea pe binele celuilalt (p. 123). Se pleacă de la existența duhurilor duhorii, se continuă cu inversarea valorilor, ajungându-se la una dintre cele mai nedorite „invitații” din toate timpurile. O simetrie de sensuri ce îndeamnă la adâncă meditație. Deloc întâmplător, pe apă este auzit un mesaj

încurajator: *Îndrăzniți, Eu sunt, nu vă temeți!* (p. 142). Sensuri complementare sunt auzite și pe uscat, intenția fiind aceeași: uscăciunea să fie înnobilită de umezeala binecuvântată. De remarcat și aritmetica exegetică benefică din această cuvântare. Acolo unde ni se propune să fim caractere (p. 171), descoperim din nou trimiterea la/pe apă. E pescuirea minunată, „chemarea noastră, a celor de pe mal și a celor din corabie, de a asculta Cuvântul și de a ne încrede în El”. Cunoaștem și devenim pescari de oameni, „oameni care strângem oameni pentru mreaja lui Hristos”. Unii, pentru a-și putea activa „capacitatea de a dăru”, trebuie să afle „*cine este aproapele său?*” (p. 209). Lecția cu răspunsul Mântuitorului este pilduitoare. Suma de exemple ce susține logica pildei, tulbură de atâtea ori, dar limpezește o dată. Pentru interesați, o dată și... bine! Obișnuiți cu ierarhizări *ad hoc* sau cu clasamente alcătuite minuțios (uneori tendențios), ajungem și la întrebarea: *Ce poruncă este cea mai mare din lege?* (p. 224). Prin răspunsul scurt și răspicat, „Domnul Hristos leagă pentru totdeauna iubirea de Dumnezeu cu iubirea de aproapele”. Este firesc: „În miezul legii e Dumnezeu, dar nu un Dumnezeu lipsit de oameni”. Un avertisment mi se pare extrem de relevant: „Confuzia permanentă ce o facem între Dumnezeu și drepturile inventate de noi (cu privire la atitudinea frățească față de semenii, *n.a.*), ne costă enorm”. S-a dovedit de nenumărate ori că „nu poți fi frate bun aceluia dacă ești rupt de iubirea lui Dumnezeu”. De o perpetuă actualitate este strigătul ioaneic de la Mt. 4, 17 (p. 253), de la care pornind, aflăm că „nu este doar o pocăință de împăcare cu Dumnezeu, ci una care descoperă Împărăția Cerurilor. O pocăință care determină o împărăție”. Exemplul-mărturie „din viața unuia dintre părinții mărturisitori ai Ortodoxiei moderne” l-a pus pe gânduri pe autor, tulburându-ne și pe noi. Iertarea și înălțarea prin rugăciune pune în lumină nestinsă, necesitatea pocăinței. Departate de a fi doar concept, este (poate fi) mod de viață. De adevărată viață în Hristos! „Suntem dinaintea unei Evanghelii care ne așază pe toți în Judecata lui Hristos” (p. 273). Cei doi competitori reprezentau două forțe diametral opuse. Ne sunt predate două lecții strașnice. Cea a fariseismului bolnăvicios și facil contagios, dar și a smereniei, „care umple de sens întreg creștinismul”. Suntem invitați să ne cunoaștem. Să ne cunoaștem mediul de acțiune, cu cine ne asemănăm, „să ne cunoaștem limitele. Pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu. Pentru a crește în iubirea de aproapele”. Cunoașterea, aprofundarea și fundamentarea acesteia prin raportarea la Model și la exemple pot netezi calea spre înțelegere a ce se vrea de la noi. Ce se vrea integral. „Cu jumătăți de măsură nu se umple Raiul!!!”.

Tema ultimei meditații dă numele cărții. Nu însă și concluzia. Or fi și risipitori, aceștia însă nu îngroașă rândurile „dispăruților fără urmă”, ci chiar și ei amplifică lista candidaților la Înviere. Autorul, deloc risipitor, înobilează și prin această ofertă atât pe semănătorul ce nu renunță la a-și etala priceperea, cât și ogorul, care este sau trebuie neapărat să fie la înălțimea cerințelor și așteptărilor, spre a aduce rod însutit și de calitate, iar rodul acesta să rămână.

Pr. Mihai IOSU

Albert Dörr, *Sibiul între două fronturi. Amintiri de război după însemnări de jurnal*, trad. din germ. de Liliana Popa, Ed. Curs, Cluj-Napoca, 2019, 104 p., ISBN 978-606-94699-4-1

A apărut în limba română jurnalul publicat în limba germană în anul 1926 de către A. Dörr, care a fost primarul Sibiului în 1916, când trupele române, după decizia României de a intra în Primul Război Mondial alături de Antanta (27 august 1916), au intrat în Transilvania